

A kicsinyítő képzők az angolban

Diminutives in English

Diminutives represent a very interesting and productive part of many languages. The term itself used in morphology refers to an affix added to a word to convey the meaning 'small', used literally or metaphorically, such as a quality named, intimacy, affection, endearment or informality. Sometimes in English it also marks the off-spring of animals, female gender, resemblance or imitation.

The primary aim of this paper is to analyse the properties of English diminutives in terms of their origin, their meanings, their change of meaning during the diachronic development of English and their use mainly in informal register and the different dialects of English. Furthermore, it sets out to explore how the seemingly distinct meanings of the diminutive are related to one another. Following cognitive linguists, such as Taylor (2003: 170–176) and Green and Evans (2006: 28–31), I suggest that the different meanings of the diminutive are motivated by its central, prototypical meaning, i.e. smallness and a metonymy/metaphor with experiential bases in our conceptual system. Hence, it exhibits degrees of family resemblance with a central and some more peripheral members.

1. Bevezetés

A kicsinyítő képzők a nyelvek többségében rendkívül érdekes nyelvi anyagot képviselnek, és nagy részük a főnévképzők igen gyakori fajtái közé tartozik. Elemzésük aktualitását az adja, hogy bizonyos nyelvekben, mint például a magyarban a kevésbé választékos társalgási nyelvben, különösen a médiában és a diáknelvben manapság a kicsinyítő képzők egyfajta elharapózásának lehetünk tanúi. Gondoljunk csak az olyan példákra, mint *meGLEPcsi*, *burgi*, *sali*, *mobcsi*, *depi*, *feszkó*, *progi*, *telcsizni* és *fürcsizni* stb.

A magyar nyelvtől eltérően az angol nem rendelkezik olyan sok termékeny kicsinyítő képzővel, jóllehet az angol nyelv legtöbb dialektusában, például a skót, az ausztrál és az új-zélandi angolban szép számmal fordulnak elő. Némely kicsinyítő képző azonban a kevésbé választékos angol köznyelvben – így a brit angolban is – terjedni látszik, és bizonyos csoportnyelveknek, például az egyetemi diáknelvnek a sajátosságai közé tartozik. Ennek illusztrálására szolgáljon a következő néhány példa: *-ie/y*: *druggie* (a habitual user of drugs ~ drogos), *hanky* (handkerchief ~ zsepi); *-er*: *footer* (football ~ foci) vagy *-ers*: *bullers* (bulldogs ~ az egyetemi rendőrség Oxfordban), *Jaggers* (Jesus College ~ főiskola Oxfordban) és *Divvers* (Divinity Honours Moderations), amely szintén az oxfordi egyetemi diáknelvben egy vizsgára utal. Hasonlóképpen fellelhető némely új kicsinyítő képzős származék a brit médiában is,

például tulajdonnevek névváltozatai: *Beckers* (David Beckham), *Fergie* (Sarah Ferguson) vagy *Macca* (Paul McCartney).

Mindazonáltal még az olyan széles körben használt angol leíró nyelvtanok, mint például Quirk és munkatársai *A Comprehensive Grammar of the English Language* (1985) és Huddleston és Pullum *The Cambridge Grammar of the English Language* (2002) című nyelvtankönyvei sem szentelnek túl sok figyelmet a kicsinyítő képzőknek, sőt mi több, eltérő megközelítésben vizsgálják őket. Quirk és társai (1985) két különböző fejezetben foglalkoznak velük: egyrészt a főnévképzők között említik pl. az *-ette*, *-let* és *-ling* képzőket, utalva a jelentésre (*-ette*: kicsinyítés, utáztat, nőneműség jelölője, *-let*: kicsinyítés, *-ling*: állatok kicsinyeinek jelölése, megvetés) (1985: 1549); az *-ie/y*, *-a/za*, *-o*, *-er* és *-s* képzők pedig az informalitás, familiaritás jelölésére szolgáló csonkított tövekhez járuló képzőknél szerepelnek, ahol a szerzők kiemelik a képzők bizalmaskodó, kedveskedő színezetét és azt, hogy ezek a képzők gyakran az egy csoporthoz (pl. család, iskola stb.) való tartozás érzésének megnyilvánulási formái (1985: 1584). Ezzel szemben Huddleston és Pullum (2002) a fent említett összes képzőt az értékelő morfológia (evaluative morphology) fejezetben a kicsinyítő képzők (diminutives) című alfejezetben együtt tárgyalja (2002: 1677–1678).

Az alapszó szófaját tekintetve a legtöbb nyelvhez hasonlóan az angol kicsinyítő képzők is elsősorban főnevekhez (tulajdonnevekhez és köznevekhez, pl. *Johnny*, *booklet*) járulnak, de néhányat mellékneveken (pl. *sickish*) s bár ritkán, de más szófajokon, például igéken (pl. *nibble*) és számneveken (pl. *tennish*) is megtalálhatunk. Megjegyzendő, hogy kicsinyítés, becézés az angolban a képzők mellett elvonással is képezhető, egyrészt önállóan (*Bess* ← *Elizabeth*, *Tony* ← *Anthony*), másrészt köznevek csonkított tövéhez (*hanky* ← *handkerchief*, *brolly* ← *umbrella*), vagy csonkított tulajdonnévhez járuló képzőkkel, pl. *Brittters* (Britney Spears) és *Bodder* (Bodleian Library).

Ami a kicsinyítő képzők morfológiáját illeti, az angolban is számos alakjuk van. Ezek részben angol-szász eredetűek, mint például *-lock* (hillock), *-en* (kitten), *-er* (footer), *-ish* (blueish) vagy *-o* (fatsó); részben pedig más nyelvekből kölcsönözték őket, mint például *-ie/y* (doggie), *-let* (piglet), *-ling* (duckling), *-cle* (particle), *-rel* (cockerel) és *-ette* (kitchenette) stb. Úgy tűnik azonban, hogy jó néhányuk a mai angolban visszaszorulóban van mint szóképzési mód, és némelyik bizonyos jelentésváltozáson ment át az angol nyelv diakronikus fejlődése során.

Mint a fent említett néhány példa is mutatja, a kicsinyítő képzők az alapszóhoz viszonyított kisebb mértéket fejezik ki, szó szerint vagy metaforikusan értelmezve. Sokszor kedveskedő, bizalmaskodó hangulatú, becéző származékot alkotnak, de olykor rosszálló, lekicsinylő, gúnyos színezetük is lehet. Némely esetben a tulajdonság kisebb mértékét, fokát fejezik ki, valamint hasonlóságra is utalhatnak (Quirk és társai 1985: 1584, Huddleston és Pullum 2002: 1677, Mayor 2009: 472, www.en.wikipedia.org/wiki/Diminutive).

A jelen tanulmány megírását két dolog motiválta. Egyrészt úgy találtam, hogy az említett leíró nyelvtanok azon túl, hogy különböző megközelítésben és csak érintőlegesen vizsgálják az angol kicsinyítő képzőket, az egyes képzőkhöz pusztán a felsorolás szintjén említenek néhány példát. Így a tanulmány egyik célja, hogy részletesebben elemezze a kicsinyítő képzők sajátosságait, például az egyes képzők eredetét, jelenté-

seit, az angol nyelv diakronikus fejlődése során bekövetkezett jelentéstani változásait és regiszterbeli használatát, valamint arra is rámutasson, hogy az angol nyelv mely dialektusából származnak a felsorolt példák.

Másrészt felmerült a kérdés, hogy a kicsinyítő képzők szerzteágazó jelentései között lehetne-e valamilyen összefüggéseket találni. Ennek megfelelően a tanulmány másik célja annak feltárása, hogyan lehetne egységes keretben tárgyalni őket, és hogy a látószólag különböző jelentései hogyan kapcsolódnak egymáshoz. Elemzésük kapcsán azt a kognitív nyelvészek által képviselt nézetet (pl. Taylor 2003, Evans és Green 2006) szándékozom alátámasztani, hogy az emberi kategóriákhoz hasonlóan a különböző nyelvek bizonyos nyelvészeti kategóriái, így a kicsinyítő képzők jelentései is prototípus köré szerveződő, világosan le nem határolható, elmosódó körvonalú, ún. 'fuzzy' csoportokat alkotnak, és közöttük ún. *családi hasonlóság* (family resemblance) lép fel. Megjegyzendő, hogy a fent említett szerzők az olasz nyelvnek a kicsinyítő képzőit elemezték kognitív megközelítésben. Annak, hogy Taylor, Evans és Green angol anyanyelvű létükre nem az angol kicsinyítő képzőket elemezték, valószínűleg az lehetett az oka, hogy az olasz nyelv – az angollal szemben – sokkal gazdagabb termékeny kicsinyítő képzőkben.

Elemzésem során célszerűnek tartottam zárójelben megadni a példák angol definícióját, egyrészt mert nagyon gyakran szerepel bennük a 'small' (kicsi), 'young' (fiatal) vagy 'unimportant' (jelentéktelen) stb. szó, ezzel is alátámasztva a képző jelentését, másrészt mert sokszor nehéz megtalálni a hasonló színezetű magyar megfelelőt. A definíciók főként a *Longman Dictionary of Contemporary English* (2009) című szótárból származnak, a magyar megfelelők megadásához az *Angol–magyar nagyszótárt* (1998) hívtam segítségül.

2. Az angol kicsinyítő képzők sajátosságai

Ami az angol kicsinyítő képzők eredetét illeti, ahogyan már említettem, részben angol-szász eredetűek, részben más nyelvekből származnak. Elsőként vegyük szemügyre az angol-szász eredetű kicsinyítő képzőket: *-ock* (*hillock*), *-n/-en* (*kitten*), *-o* (*garbo*), *-a/za* (*Macca, Chazza*), *-er* (*fresher*), *-s(y)* (*Betsy*), *-ers/-ster* (*Britters*), *-ish* (*blueish*) és *-le* (*pebble*). Néhány közülük már egyáltalán nem termékeny a mai angolban és sokszor el is vesztette kicsinyítő jelentését, míg a gyakoribbak nagyon informális, bizalmaskodó, familiáris színezetűek (vö. Quirk és társai 1985: 1584; Huddleston és Pullum 2002: 1677–1678; www.en.wikipedia.org/wiki/Diminutive).

Az *-ock* valaha nagyon termékeny kicsinyítő képző volt. Az óangol alakja *-oc*, *-uc* volt, mint például *bulluc* BULLOCK (young male cow that cannot breed ~ ökör, tulok) vagy *hassoc* HASSOCK (a small cushion for kneeling on in a church ~ kis térdeplőpárna templomban). Számuk a közép-angolban és azt követően jelentősen gyarapodott, ennek illusztrálására szolgál például *HILLOCK* (a little hill ~ dombocska) és *PADDOCK* (a small enclosure or field of grassland, especially for horses; an area of an automobile racetrack where cars are prepared before a race ~ bekerített föld, legelő; 'bokszt' autóversenyeken). Sajátos skót származékai is fellelhetők, mint pl. a *bittock* és *lassock* köznevek és a *Bessock* és *Jamock* tulajdonnevek. A viszonylag új keletű *mullock* szó (waste rock from which gold, other minerals or other valuable material, for example opal has been extracted), az óangol *myl* ~ 'dust'-ból származik. Ez a származék először

az ausztrál angolban jelent meg a 19. században, és az aranybányában található 'meddő kőzet'-re utal, ahol a képző láthatólag elvesztette eredeti kicsinyítő jelentését. (vö. Onions 1966: 622)

Egykor az *-en* is gyakori képző volt, főleg kicsinyítés jelentésben, különösen állatok nevében fordult elő, mint ahogy ezt az óangol *ċȳcen* CHICKEN (young fowl ~ csibe), a késői középső-angol *kitoun* KITTEN (young cat ~ kismacska), vagy *mæġden* MAIDEN (girl, young woman ~ lány) példázza. Néhány esetben az *-en* el is tűnt, mint pl. *chick* (óangol *ċȳcen*), *maid* (óangol *mæġden*) vagy *eve* (középső-angol *even*) esetében (vö. Onions 1966: 331). Érdekes módon az *-en* szuffixum az óangolban a nőnem jelölője is volt, pl. *biren* (she-bear ~ nöstény medve), *gyden* (goddess ~ istennő) és *vixen* (she-fox ~ nöstény róka), amelyek közül a mai angolban csak az utolsó maradt fenn (vö. Onions 1966: 311).

Mint már említettem, Huddleston és Pullum (2002: 1678) a kicsinyítő képzők között tárgyalja az *-o*, *-a/za*, *-er* és *-s* képzőket is, amelyek köznyelvi elvonásokban fordulnak elő, és fizikai értelemben nem igazán jelölnek kicsinyítést. A jelentésük megadásakor Quirk és társai (1985: 1584) is bizalmaskodó színezetüket és az egy csoporthoz (pl. család, iskola) való tartozás jelentőségét emelik ki. Az *-o* különösen gyakori az ausztrál angolban. Például: *arvo* (← afternoon), *birdo* (← bird-watcher), *servo* (← service station) vagy *smoko* (← a short, often informal, cigarette break taken during work or military duty, or any short break such as a rest or a coffee/tea break) (<http://www.lycos.com/info/australian-english.html>). Ez a képző az angolban általánosabban is használatos, pl. *aggro* (← aggravation, mob mischief), *ammo* (← ammunition) és *garbo* (← garbage collector) stb. Néhány informális brit angol kifejezésben is megtalálható, például *billyo*, amely elképzelhetetlenül nagy mennyiségre utal ('It rained like *billyo*'), *lie doggo* (in hiding and keeping quiet ~ meg sem nyikkan, lapít), *weirdo* (← a strange person), *wacko* (← an eccentric or irrational person), *muso* (← musician), *thicko* (← someone who is very stupid) *lingo* (← language) vagy *medico* (← medic). *A fatso* (← an insulting word for a fat person), a *politico* (← politician) és a *pinko* (← an insulting word for a Socialist) származékoknak negatív konnotációjuk van. Továbbá különösen az amerikai angolban keresztnévnek becézésére is szolgál, pl. *Jacko*, *Ricko* stb. Huddleston és Pullum (2002: 1678) szerint az *-o* képzőnek a használata a ritmus-sal kapcsolatos, valamint díszítő funkciója van, és érzelmi viszonyulást fejez ki.

A ritka *-a/za* képző majdnemhogy csak tulajdonnevekre korlátozódik. Az ausztrál angolban ez a képző főleg keresztnévben fordul elő, pl. Barry-ből *Bazza*, Karenből *Kazza* és Sharonból *Shazza* lesz (<http://www.lycos.com/info/australian-english.html>). Valószínűleg ennek hatására jelentek meg a 20. század végén a brit angolban is családneveknek olyan becézó változatai, mint *Macca* (Sir Paul McCartney, a Beatles együttes egykori tagja), *Gazza* (Paul Gascoigne, egykori futballjátékos) vagy *Prezza* (John Prescott, egykori brit miniszterelnök-helyettes). A *Private Eye* című brit satirikus magazin 2006. augusztus 4-i számában megjelent, *A szerelem hercegnője* című románcában Camilla, Cornwall hercegnője a férjét, Charles herceget *Chazza*-nak szólította, aki őt *Cammers* névvel illette (http://en.wikipedia.org/wiki/Oxford_”-er”). A *Macca* egyébként gyakori beceneve olyan személyeknek, akiknek a családneve a skót kelta (gael) Mac vagy Mc prefixummal kezdődik, a 'fia' jelentésben. A *MacDonalds* éttermeket Ausztráliában közismerten "Maccas"-nak nevezik (<http://en.wikipedia.org/wiki/Macca>).

Az *-er* képző gyakran fordul elő az angol magániskolák és egyetemek diáknyelvében. Általában olyan tőhöz kapcsolódik, amely sok esetben egy szó első (olykor önmagában is deformált) szótagja. Ennek illusztrálására szolgáljanak a következő példák: *bedder* (bedroom ~ háló), *bed-sitter* (bed-sitting room ~ garzonlakás), *Divvers* (Divinity Honours Moderations ~ oxfordi vizsga neve), *ekker* (exercise ~ tornagyakorlat), *footer* (football ~ foci), *freshier* (freshman ~ első éves egyetemi hallgató), *rugger*, *soccer* (Rugby/Association football ~ rögbi/futball), *Taggers* (Torpids (boat races) ~ evezősverseny Oxfordban) és *Tosher* (unattached student at Oxford ~ kollégiumhoz nem tartozó diák) stb. Az *-er* képzőnek vannak tréfás, rövid életű származékai is, mint például *wagger pagger bagger* (waste paper basket ~ szemetes) (vö. Onions 1966: 323). Néhány esetben jelentésváltozásnak lehetünk tanúi, mint például a *bedder* származéknál, amely nem 'hálótermet' (bedroom), hanem a Cambridge-i és Durham-i egyetemen 'gondnokot' jelöl. (vö. en.wikipedia.org/wiki/Bedder). A Harrow School-ból származó kifejezések között szerepel *bluer* (blue blazer = dark blue sweater, white shirt, black tie, grey trousers and black shoe ~ egyenruha) és *yarder* (school yard ~ iskolaudvar). Egyéb, főleg az ausztrál angolban használt példák: *tucker* (AustralE food ~ kaja), *boner* (blunder, a spectacularly bad or embarrassing mistake ~ baki) vagy *brekker*, *breakker* or *brekkers* (breakfast ~ reggeli).

Az oxfordi egyetemi diáknyelvben az *-er/ers* képzős származékok nagyon gyakran jellegzetes helyeket, épületeket jelölnek. Ilyenek például: *Adders* (Addison's Walk, Magdalen College ~ gyalogút, sétány), *Bodder* (Bodleian Library ~ könyvtár); *Deepers* (the beer cellar of Lincoln College, officially "Deep Hall" ~ söröző); *the Giler* (the street St Giles'; St Giles' Café ~ utca, kávézó); *Jaggers* (Jesus College ~ főiskola); *Radder* (Radcliffe Camera ~ könyvtár); *Staggers* (St Stephen's House ~ Anglikán Teológiai Főiskola) és *Wuggers* (Worcester College ~ főiskola), stb. (vö. www.wapedia.mobi/en/Oxford_-er_-).

Mint az *Adders*, *Divvers* és *Taggers* szavak mutatják, az *-er* képző gyakran fordul elő az *-s* szuffixumhoz kapcsolódva. További példák: *preggers* (pregnant ~ terhes), *starkers* (not wearing any clothes, naked ~ pucéran), *bonkers* (totally crazy ~ dilinyós), *champers lshampers* (champagne ~ pezsgő), *Twickers* (the stadium at Twickenham in South West London ~ Twickanham stadion) vagy *Wimbers* (the annual lawn tennis championships at Wimbledon ~ wimbledoni teniszbajnokság).

Az *-er* + *-s* családnevekben is előfordul, mint például *Beckers* (David Beckham, futballjátékos), *Britters* (Britney Spears, amerikai énekesnő) vagy *Tollers* (az író J. R. R. Tolkiennek az oxfordi beceneve). *Pragger Wagger* pedig a walesi hercegi címnek a különböző viselőjére utal (http://en.wikipedia.org/wiki/Oxford_''-er''). Ezek a származékok különösen kedveltek a médiában.

Az *-ish* képző, az óangol *-isc*, az ófelnémet *-isc* mai alakja a 16. században jelent meg mellékneveken 'valamilyen tulajdonságot megközelítve' 'majdnem olyan, mint ~' jelentésben, először színneveken, pl. *blueish*, *reddish* és *whitish* stb. de később más mellékneveken is, mint pl. *coldish*, *largish*, *sickish*, *stupidish* és *youngish* stb., ahol a tulajdonság kisebb fokát, mértékét jelöli. Ugyanez a jelentés fedezhető fel, amikor az *-ish* képző számnévhez kapcsolódik: *tennish* 'körülbelül tíz' jelentésben (különösen időre vagy korra vonatkozólag): 'about ten o'clock ~ kb. tízkor', 'about ten years old ~ kb. tíz éves' (vö. Onions 1966: 486). Az *-ish* képző főnévhez járulva sokszor pejoratív ér-

telmü melléknevet képez ‘némiképp hasonlít valamihez’ jelentésben. A fentieket illusztrálják a következő származékok: *boyish* (looks or behaves like a boy ~ fiús), *brutish* (resembling a beast; showing lack of human sensibility ~ állatias), *sheepish* (resembling a sheep in meekness, stupidity, or timidity ~ málé, mafla) és *waspish* (resembling a wasp in behaviour, easily irritated or annoyed; resembling a wasp in form ~ fullánkos természetű; darázsderekű) stb. (vö. Huddleston és Pullum 2002: 1677).

Főnévhez járulva az *-le* képzőnek is lehet kicsinyítő jelentése, mint pl. a *pebble* (a small smooth stone found especially on a beach or on the bottom of a river ~ kavics), *puddle* (a small shallow pool of liquid ~ tócsa) vagy *thimble* (a small metal or plastic cap used to protect your finger when you are sewing ~ gyűszű) esetében. Igékhez kapcsolódva olykor kicsinyítő jelentést kap, mint pl. *nibble* (eat small amounts of food by taking very small bites ~ harapdál), olykor a kicsiny mérték metaforikus kiterjesztését jelöli, pl. *squabble*, *quibble* (argue about something unimportant or some small, unimportant details in a petty manner ~ cívódik, perlekedik valami jelentéktelen dolgon, kisstíliú módon). Bizonyos esetben az *-le* képző gyakoriságát kölcsönöz az igének, és elaprózott, ismétlődő cselekvésre vagy mozgásra utal: *babble* (talk in a confused and excited way ~ hablatyol), *chuckle* (laugh quietly ~ nevetgél, kuncog), *giggle* (laugh quickly, quietly ~ vihog), *drizzle* (rain very lightly ~ szemerkél), *scribble* (write something quickly and untidily ~ firkál) és *wriggle* (twist your body from side to side with small quick movements ~ fickándozik) stb. (vö. Onions 1966: 520). Mint a fenti példák mutatják, az *-le* képző néha lekicsinyítő értelmet kölcsönöz az igéknek, máskor pedig kedveskedő, familiáris hangulatú lehet.

A fent említett óangol eredetű kicsinyítő képzők mellett más idegen eredetű kicsinyítő képzőket is találunk az angol nyelvben. Ez azt mutatja, hogy az új kicsinyítő alakok képzésénél az angol szabadon kölcsönzött más nyelvekből is. Ezek a képzők a következők: *-ie/y* (*doggy*), *-ling* (*duckling*), *-kin* (*lambkin*), *-kins* (*Laurakins*), *-cle/-ule* (*particle*, *granule*), *-ette* (*kitchenette*) vagy *-let* (*piglet*) (vö. Huddleston és Pullum 2002: 1677–1678).

Kétségtelen, hogy a mai angolban, különösen a skót, ausztrál és új-zélandi változataiban a kicsinyítés/becézés legtermékenyebb jelölője az *-ie/y* képző, amely először a skót nyelvben jelent meg köznévi és keresztnévi becéző formákban, pl. *birdie*, *brownie* (XVI. G. Douglas), *dearie* (XVII), *doggie*, *Jeanie*, *Willie* (vö. Onions 1966: 460). Az *-ie/y* képző elsősorban keresztnévből becenevet, családi névváltozatot képez, pl. *Billy*, *Betty*, *Jimmy*, *Maggie*, *Richie* és *Susie* stb., ahol egy keresztnév csonkított tövéhez járul. Becenév egyébként sokszor egy adott keresztnévből elvonással jön létre, mint ahogy azt a *Benjamin* → *Ben*, *David* → *Dave*, *Franklin* → *Frank* és *Peter* → *Pet*, stb. példák is mutatják.

Bár az *-ie/y* kicsinyítő képző használata többnyire gyereknevhez kapcsolódik, nem ritka felnőttek esetében sem, ahol családi, baráti névváltozatot képez: *Anne* → *Annie*, *George* → *Georgie*, *James* → *Jamie*, *Jim* → *Jimmy*, *Robert* → *Rob/Bob* → *Robbie/Bobby*, *William* → *Will/Bill* → *Willie/Billy*. A legtermékenyebb keresztnév kétségtelenül az *Elizabeth* → *Bess*, *Bessie*, *Bette*, *Bet*, *Betty*, *Beth*, *Betsy*, *Eliza*, *Elise*, *Elsa*, *Elsie*, *Elle*, *Ella*, *Lisa*, *Lisbeth*, *Lissie*, *Lily*, *Libby*, *Liddy*, *Lizabeth*, *Lizzie*, *Liz*, *Liza*, *Lilibet* (vö. www.en.wikipedia.org/wiki/Hypocorism). Gyerekek esetében a keresztnév kicsinyítő képzős alakjának egyfelől kicsinyítő, másfelől alapvetően kedveskedő, becéző funk-

ciója van. Felnőttek esetében viszont a jelentés sokszor a gyengédség és lekicsinylés, lekezelés között ingadozhat. A keresztnevek mellett a köznyelvi angolban az *-ie/y* képző olykor-olykor más tulajdonnéven is jelentkezik, informális származékok például *Brummie* (someone from the city of Birmingham ~ Birminghamból származó ember) és *Fergie* (Sarah Ferguson, the Princess of York ~ a yorki hercegnő beceneve a médiában) stb.

Harmadszor, az *-ie/y* képző gyakran fordul elő a bébi-, illetve dajkanyelvben, mint például *daddy*, *mummy*, *doggie*, *horsey*, *kitty*, *piggy*, *sweetie*, *drinky*, *potty*, *tummy*, *blankie*, *beddy-bye*, *oopsie-daisy*, *comfy*, *easy-peasy* és *teeny* stb. Ebben az esetben a képzőnek inkább érzelmi színezete van, mintsem hogy kicsinyítést jelölne. Jóllehet a kicsinyítés a játékos, familiáris színezettel együttesen is jelen lehet, mint például a *piggy* (röfi) vagy a *kitty* (cica) jelentésében. Érdekes módon *pinkie* (főleg az amerikai és skót köznyelvi angolban) ‘kisujjat’ jelent, bár az alapszó *pink* önmagában nem jelent ‘ujjat’ (vö. Huddleston és Pullum 2002: 1677).

Továbbá az *-ie/y* képzővel a kevésbé választékos társalgási nyelv csonkított tövekből igen sok származékot alkot. Ilyenek például: *Aussie* (someone from Australia ~ ausztrál ember), *bicky* (biscuit ~ keksz), *brolly* (umbrella ~ esernyő), *budgie* (budgerigar ~ papagáj), *cardie* (cardigan ~ kardigán), *chappie* (chap ~ pasas, fickó), *chevie* (chevrolet ~ autómárka), *footie* (football ~ foci), *goalie* (goalkeeper ~ kapus), *habbie* (haberdashery ~ rövidárus), *hanky* (handkerchief ~ zsepi), *hubby* (husband ~ férj), *leckie* (lecture ~ előadás), *mozzie* (mosquito ~ szúnyog), *offie* (off-licence ~ korlátolt italmérési engedéllyel rendelkező hely), *prezzie* (present ~ ajándék), *prossie* (prostitute ~ prosti) és *sandie* (sandwich ~ szendvics) stb.

Érdekes módon néhány köznyelvi származékban a képző meg is kettőződik. Ilyen pl. *arty-farty* (pretentiously artistic ~ fellengzősen intellektuális), *hanky-panky* (illicit sexual activity ~ hancurozás, entyem-pentyem) és *love-dovey* (too romantic ~ limonádé, szirupos) stb. Az utóbbiakban, valamint néhány új keletű származékban, ahol egy szótagos szóhoz járul, a képző familiáris hangulatot áraszt, vagy gyakran lekiicsinylő, lealacsonyító, elítélő jelentése van. Ezt mutatják a következő példák: *druggie/druggy* (a habitual user of drugs ~ drogos), *giftie* (gift ~ ajándék) és *groupie* (a young woman person who seeks emotional and sexual intimacy with a musician or other celebrity ~ rajongó) stb.

Néhány származékban az *-ie/y* képző melléknévi alapszóhoz járulva képez főnevet, gyakran familiáris színezettel. Például: *brownie* (a thick flat chocolate cake ~ barnasüti), *greenie* (a freshly packed hit of marijuana; an environmentalist; a member of a Green Party ~ narkó; környezetvédő), *cutie* (someone who is attractive and nice ~ helyes kis csaj), *hottie* (someone who is very sexually attractive ~ szexi), *weirdie* (someone unpleasantly strange or eccentric ~ különc alak) és *softie/softy* (someone who is easily affected by feelings of pity or sympathy, or who is easily persuaded ~ puhány alak) stb. Az *-ie* kicsinyítő képző olykor igéből is képezhet főnevet, mint például *cookie* (a small flat sweet cake ~ aprósütemény).

Az *-er* hez hasonlóan az *-ie* kicsinyítő képző is előfordul a többes számot jelölő *-s*-sel, amely bizonyos származékokban kétszer is szerepel, a képző előtt és után is, mint például a játszótéren használt szavakban. A *onesies*, *twosies*, *kneesies*, *jumpsies*, *walksies*, *runsies*, és *widesies* stb. származékok a gyermekjátékokban jellegzetesen

használt hármaskicsinyítő képzőt képviselnek. Hasonlóképpen a többes számú *undies* női alsóneműre, *tootsies* lábfejre utal, a magyar nyelvi megfelelője ‘tappancs’ lehet, de megszólításban, különösen nők esetében ‘szivi, picinyem’ értelemben is használatos. Hasonlóképpen, az *-s* képző más kedveskedő megszólítási kifejezésekben önmagában is előfordul, mint például *ducks* (What can I get you, *ducks*? ~ szivi, drágám), valamint *Babs* (Barbara), *Debs* (Deborah), *Pops* (dad) vagy *Moms* (mum).

A nem túl termékeny *-ling* kicsinyítő képző germán eredetű. Az ónorvéghez hasonlóan (Old Norse) a *-ling* képzőnek az óangolban is kicsinyítő jelentése van. Gyakran kis vagy fiatal állatok jelölésére szolgál: *codling* (young cod ~ fiatal tőkehal), *duckling* (young duck ~ kis, fiatal kacska), *gosling* (young goose ~ kisliba) és *spiderling* (young spider ~ fiatal pók) stb. Hasonlóképpen kicsinyítést jelöl a következő származékokban is: *nurseling* (an infant still being nursed ~ szopós gyerek), *suckling* (a young mammal that has not been weaned ~ csecsemő, szopós állat). Néhány esetben fiatal növényre is utalhat: *sapling* (a young tree ~ fiatal fa, csemete) és *seedling* (a young plant that is grown from a seed ~ palánta). Személyek vonatkozásában megvetést, lenézést jelöl, mint például az óangol *hireling* (someone who will work for anyone who will pay them ~ bérenc). A *princeling* (a prince judged to be of minor status or importance ~ hercegecske), *squireling* (a petty squire ~ kisbirtokos nemes), *lordling* (a lord regarded as immature or insignificant ~ lordocska, uracska) és *weakling* (someone who is not physically strong ~ nyápic) újabb származékok, amelyek a 16. századtól tűntek fel. Melléknévhez járulva a főnevet képző *-ling* már az óangolban is olyan személyre utal, aki a jelölt tulajdonsággal rendelkezik, pl. *dēorling* DARLING (dear or beloved person ~ kedves), de a fentiekhez hasonlóan többnyire pejoratív értelemben, pl. *underling* (insulting word for someone who has a low rank ~ alárendelt, alantas személy) (vö. Onions 1966: 629).

A nem túl gyakori *-kin* képző eredetét illetően a közép-holland *-kijn*, *-ken*, a közép-dél német *-kin* = az ófelnémet *-chin* (német *-chen*) képzőkkel van rokonságban. Először (13. sz.) személynevekben fordult elő, amelyek a németalföldi és holland kicsinyítő vagy becéző alakjainak az adaptációi vagy utánezatai voltak, például *Watekin* ‘Little Wat or Walter’, vagy *Wilekin* ‘little Will’. Az angol köznévi származékok a 14. században jelentek meg, mint pl. *boykin*, *ladykin* és *lambkin*. Némely más *-kin* képzős alak is a holland nyelvből származik. Vegyük szemügyre a következő példákat: *bumpkin* (an awkward, unsophisticated person ~ falusi fajankó, bugris), *catkin* (flowers found in willows ~ barka), *napkin* (piece of linen for wiping the lips ~ szalvéta), *mannikin* (a very small person; a model of a human body, used for teaching art or medicine ~ apró/kis emberke; tanbábu) vagy *ramekin* (a small dish in which food for one person can be baked and served ~ kis egyszemélyes tál). Vannak azonban nem holland eredetű származékok is, pl. a kelta *bodkin* (a small pointed instrument ~ ár) vagy az óangol, ma már archaikus, irodalmi *welkin* (weolcen ~ sky ~ égbolt) (vö. Onions 1966: 305).

A francia eredetű *-cle* képző a latin *-culus*, *-a*, *-um* képzőkkel hozható összefüggésbe, pl. a *particle* (small or minute part ~ részecske) a latin *particula* szóval rokon, amely a *parti-*, *pars* PART kicsinyítő képzős származéka, vagy a *follicle* (a small hollow in the skin which hairs grow from ~ szőrtüsző) a L. *folliculus* szóból származik, amely a *follis* kicsinyítő képzős változata. A szintén francia eredetű *-ule* képző (Latin *ulus*, *-ula*, *ulum*), a *granule* származékban (small grain ~ szemcse) a L. *granulum* szóval áll

rokonságban, amely a *granum* GRAIN kicsinyítője. Hasonlóképpen a latin *capsula*-val rokon *capsule* (a small gelatinous case enclosing a dose of medication; a type of dry fruit like the poppy ~ kapszula; gubó) a L. *capsa* CASE kicsinyítő képzős változata. (vö. Onions 1966: 180, 654, 367, 954, 410, 144).

A *-cle* és *-ule* képzőknél kissé gyakoribb francia eredetű *-let* képzőt a 14. század óta használják kicsinyítő értelemben. Példaként említhető az ófrancia *bracelet* ~ karkötő (a *bracel* kicsinyítője) (vö. Onions 1966: 524). A *-let* képző a következő származékokban is kis méretre utal: *booklet* (a very short book ~ könyvecske), *flatlet* (a small apartment ~ garzonlálás), *hamlet* (a very small village ~ falucska), *leaflet* (a small book or piece of paper advertising something or giving information on a particular subject ~ szórólap), *millet* (the small seeds of a plant similar to grass, used as food ~ köles), *necklet* (a short necklace ~ kis gyöngysor), *notelet* (a small folded piece of paper with a picture on it, used for writing notes ~ kisméretű, díszes összehajtott papírlap), *ringlet* (a long curl of hair that hangs down ~ hajfürt), *rivulet* (a very small stream of water ~ folyócska, patak, ér) és *tartlet* (a small pastry tart ~ kis lepény) stb. Továbbá a *-let* néhány esetben állatok kicsinyeit is jelöli. Ezt vélhetjük felfedezni a következő példákban: *auklet* (a young auk ~ alkafióka), *eaglet* (a young eagle ~ sasfiók), *piglet* (a young pig ~ kismalac, malacka) és *owlet* (a young owl ~ kis/fiatal bagoly, bagolyfióka) stb. Olykor-olykor ez a képző más jelentésben is megtalálható. Például *eyelet* (a small hole surrounded by a metal ring that is put in leather or cloth so that a string can be passed through it ~ fűzőlyuk, fűzőkarika), itt a kis méret és a szemhez való hasonlóság jelentés együttesen jelenik meg. Némely szóban azonban a *-let* képző valószínűleg más, nem kicsinyítő jelentésben szerepel: *anklet* (an ornament worn around the ankle ~ bokalánc) és *wristlet* (a band of material worn round the wrist for warmth or support ~ karkötő) (vö. Onions 1966: 524).

Az meglehetősen gyakori *-ette* képző is francia eredetű (ófrancia *-ete*). A hímnemű (ó)francia *-et* főnévképző megfelelőjeként nőnemű főneveket képzett. Érdekes módon a közép-angolban a francia *-et* és *-ette* nem különült el egyértelműen. Az *-et* alak olyan szavakban maradt fenn, mint pl. *bullet* (a small piece of metal that you fire from a gun ~ golyó), *casket* (a small decorated box which you keep jewellery in ~ ékszerdoboz), *closet* (a cupboard built into the wall of a room from the floor to the ceiling ~ beépített szekrény), *gadget* (a small useful, and cleverly designed machine or tool ~ ügyes szerkenyű), *hatchet* (a small axe with a short handle ~ kis balta), *pellet* (a small ball of a substance ~ golyócska), *tablet* (a small round hard piece of medicine ~ tableta), *trinket* (a piece of jewellery ~ apró dísz tárgy, bizsu) és *turret* (a small tower on a large building, especially a castle ~ fiatorony, kis torony) stb.

Az *-ette* alak viszont a 17. századtól kezdődően a következő származékokban jelent meg: *kitchenette*, *dinerette*, *statuette*, *novelette* és *maisonette*, amelyekben a képzőnek kicsinyítő funkciója van, valamint bizonyos jelentésváltozásban a *cigarette* szóban is. Ez a képző a 19. században kezdett más angol szavakra is kiterjedni, mint pl. *launderette* (a place where you can wash your own clothes in machines that work when you put coins in them ~ önkiszolgáló mosószalón). Továbbá különösen anyagok utánzatának jelölésére szolgált, mint pl. *flannelette* (soft cotton cloth ~ pamutflanell) és *leatherette* (cheap material made to look like leather ~ műbőr, bőrutánszat). Olykor a nőnem jelölője volt, mint pl. *usherette* (a woman who works in a cinema, showing people to their

seats ~ jegyszédő) és *suffragette* (a woman who tried to gain the right to vote for women ~ a nők választójogáért harcoló nő) (vö. Onions 1966: 329). Bár az *-et/ette* nem igazán termékeny kicsinyítő képző a mai angolban, új keletű származékokat képviselnek a *ladette* (a young woman who likes to do things that young men typically do ~ fiús csajszi), *widget* (a small piece of equipment that you do not know the name of; in computer programming, an element of a graphical user interface (GUI) that displays an information arrangement changeable by the user, such as a window or a text box ~ kutyú; a számítástechnikában a rendszerint kicsi, valamely alkalmazáson belül futó, vagy az operációs rendszerrel induló hasznos segédprogram) vagy *snippet* (a small piece of something, e.g. news, information, in computer programming a short reusable piece of computer source code ~ darabka, töredék; a számítástechnikában kódtöredék) (vö.: http://en.wikipedia.org/wiki/GUI_widget, <http://en.wikipedia.org/wiki/Snippet>).

Van még néhány olyan más képző is, amely az angol nyelv diakronikus fejlődése során kicsinyítő értelemben volt használatos, de számos származék manapság már morfológiailag nehezen elemezhető, és a képző sokszor már lexikalizálódott. Ilyennek tekinthetők bizonyos esetekben a *-rel*, *-erel* vagy *-een* képzők.

A *-rel*, *-erel* középanyol kicsinyítő és lekicsinyítő értelmű képző is francia eredetű. Először állatok nevében jelent meg, például *macquerel* MACKEREL (makréla) (13. sz.), majd ezt követték a DOGGEREL (comic verse, usually irregular in measure ~ kontár, rossz vers) (14. sz.), COCKEREL (a young rooster ~ fiatal, kis kakas) (15. sz.), és később a SCOUNDREL (a worthless or villainous person ~ csirkefogó, gazember) származékok (vö. Onions 1966: 753).

Néhány szóban 'utánzat' jelentésben az *-een* képző is felismerhető, mint pl. *velveteen* (a type of cloth that is similar to velvet but cheaper ~ félbársony) és *sateen*, a *satin* szó módosulása (a cotton fabric with a luster resembling that of satin ~ félszatén). A francia *-ine* képzőből ered, mint pl. a *ratteen* (a thick twilled woollen fabric ~ bolyhozott gyapjúsövet) (F. *ratine*) és *shagreen* (a type of leather consisting of rough untanned skin formerly made from a horse's back or that of a wild ass, and typically dyed green ~ szamárbőr) (F. *chagrin*) 17. századbeli származékokban. Szövetek, anyagok nevében fordul elő, és azt jelenti, hogy rosszabb minőségű, durvább, mint az eredeti szó által jelölt anyag (vö. Onions 1966: 302). Érdekes módon az *-een* (*-in*) képző az ír nyelvben is megtalálható kicsinyítő értelemben. Ezt mutatják a következő szavak: *boneen* (young pig ~ kis malac) (*banabhin*), *colleen* (a girl or a young woman ~ fiatal lány) (*cailin*), *boreen* (lane ~ ösvény) (*botharin*) *buckeen* (a young man of the inferior or poorer gentry ~ kismemes) és *dudeen* (short tobacco pipe ~ rövid pipa) (*dúidin*) stb. (vö. Onions 1966: 302).

3. Az angol kicsinyítő képzők kognitív szemantikai elemzése

Ezek után felmerülhet a kérdés: hogyan kapcsolódnak egymáshoz a kicsinyítő képzők különböző jelentései és hogyan lehetne egységes elméleti keretben elemezni őket? Úgy tűnik, hogy erre a választ a kognitív irányultságú nyelvészet adja meg. Mint ahogy azt a kognitív nyelvészek, például Taylor (2003: 170) és Evans és Green (2006: 29) kimutatták, az elmosódott körvonal (fuzziness) és családi hasonlóság (family resemblance) nem csak az ember kategóriák, azaz olyan fizikai tárgyak, mint *csésze*, *asztal* és *madár*

sajátossága, hanem a nyelvészeti kategóriáké is. Más szóval egy kategória tagjai a hasonlóság különböző fokát mutatják, és a közöttük lévő határokat nem lehet pontosan meghatározni. A nyelvészeti kategóriák körében is – legyen az morfológiai, szintaktikai vagy fonológiai – fellelhetők ezek a jelenségek.

Ennek megértéséhez célszerű visszanyúlni a klasszikus, arisztotelészi kategória-elmélethez, amely szerint a kategóriáknak világosan elkülöníthető határaik vannak, csak két fokozat létezik: valami tagja vagy nem tagja a kategóriának. Tehát nincsenek határesetek, és minden tagnak egyenlő státusza van. A kognitív megközelítés értelmében viszont a kategóriák tagjai sokszor nem viselkednek egységes módon, bár van közöttük valamilyen kapcsolat. A kategóriának vannak ugyanis bizonyos olyan elemei, amelyek központibbak, prototipikusabbak, mások pedig sokkal periférikusabbak (Taylor 2003: 54, Evans és Green 2006: 29). Hogyan értelmezhető ez a felfogás a kicsinyítő képzők jelentéseinek vizsgálatakor?

Mint a példák mutatták, az alapszó szófaját tekintve néhány melléknév, ige és számnév kivételével a kicsinyítő képzők többsége főnévhez járulva főnevet képez. A főnevek jelentéséről azt mondhatjuk, hogy a kicsinyítő képzők központi, prototipikus jelentése egy fizikai entitás kis méretére utal (*booklet, kitchenette, mannekin, pebble* vagy *widget* stb.), gyakran állatok kicsinyeit (*duckling, gosling, eaglet, piglet* és *boneen* stb.), máskor fiatal növényeket jelöl (*seedling* vagy *sapling*).

Ezenkívül a kicsinyítő számos olyan esetben is előfordul, ahol a kicsinyítésnek nincs igazán szerepe. A kicsinyítő képzők gyakran jelölnek érzelmi kapcsolatot (gyengédség, kedveskedés, becézés), vagy közvetlenséget, familiaritást, sőt gyakran lekicsinylő, lenéző, rosszalló konnotációjuk is lehet. Egyes köznyelvi származékok bizonyos zárt társadalmi csoportok körében – pl. család, iskola – alakultak ki, és fontos társas szerepet töltenek be: erősítik az összetartozás érzését, elkülönítik a csoportokat másoktól.

Taylor (2003: 174) nézete szerint a kicsinyítő képző központi jelentésének érzelmi síkra való kivetítése a metonimikus/metaforikus kiterjesztés példája. A kisméretű entitások gondolata viszonyulások egész sorát kelti bennünk. A kis dolgokat vagy gyengédséggel, vagy megvetéssel kezeljük. Az emberek természetes gyanakvással közelednek a nagy testű teremtményekhez, míg a kis állatokat, gyerekeket félelem nélkül, nyugodtan meg lehet ölelni vagy simogatni. Ez a magyarázata annak, hogy miért használjuk a kicsinyítő képzőket gyakran becézésre (pl. *Jimmy, Annie, daddy* vagy *auntie* stb.), a bébi és dajkanyelvben (pl. *blankie, doggie, drinky, potty* vagy *tummy*), állatok kicsinyeinek (pl. *piglet, kitten* vagy *cockerel* stb.) vagy fiatal növényeknek (*sapling, seedling*) a jelölésére. A kis méret és az érzelem közötti asszociáció lehet az oka annak is, hogy az alapvetően kicsinyítésre használt képző bizonyos esetekben nőstény állatokra vagy nőnemű lényekre is utal, mint például *vixen* vagy *usherette, suffragette*. Ez valószínűleg azzal magyarázható, hogy a nőnemű lények általában törekenységet, bájt árasztanak, és ezért gyengédséggel közeledünk hozzájuk.

Különösen az *-ie/y* képző, amely kétségtelenül a legtermékenyebb kicsinyítő képző a mai angolban, széles körben használatos a kevésbé választékos társalgási nyelvben, ahogyan számos példa mutatja: *habbie, hanky, hubby, mozzie, prezzie* és *sandie* stb. Ezek a származékok is érzelmi viszonyulásra utalnak, azaz a közvetlenség, játékoság és familiaritás hangulatát keltik. Hasonló módon az egyéb, csonkult alapszóhoz kapcsolódó *-o, -a/za, és -er(s)* képzők is bizalmas hangulatot hordoznak. Példaként említ-

hető: *arvo* (afternoon), *Jacko* (Jack), *Shazza* (Sharon), *ekker* (exercise), *Radder* (Radcliffe Camera, Oxford), *champers* (champagne), *Britters* (Britney Spears), *Beckers* (David Beckham) vagy *Deepers* (the beer cellar of Lincoln College) stb. Mint láthattuk, ezek különösen népszerűek a diáknyelvben és a médiában. A kognitív megközelítés szerint az alapszóhoz viszonyított kisebb mértéknek a bizalmasság, kedvesség érzésére való átvitele tapasztalati összefüggéseken alapszik.

Egy entitásnak a kicsi volta azonban nemcsak pozitív érzéseket válthat ki bennünk, hanem sokszor értékhiánnyal is párosulhat. A tapasztalati alap itt is világos: a nagyság magasabb értékkel, a kis mérték csökkent értékkel hozható összefüggésbe. Ezek alapján a kicsinyítő képző nemcsak kedvességet, szeretetteljes közeledést sugallhat, hanem lekicsinylő, rosszálló értelme és gúnyos színezete is lehet (Taylor: 2003: 174). Ezt mutatják a *-ling* képzőnek a *hireling*, *princeling*, *lordling*, a *-rel* képzőnek a *scoundrel*, az *-ie/y* képzőnek a *prossie*, *druggie/druggy*, *groupie* vagy az *-o* képzőnek a *fats*, *politico* származékai. Más konnotatív jelentésében a kicsinyítő képző valaminek az utánzatát is jelölheti, mint például az *-ette* a *leatherette*, vagy az *-een* a *velveteen* származékokban, ami azonban meglehetősen ritka használata. A kicsinyítő képző előfordulása ebben az esetben azzal hozható összefüggésbe, hogy egy anyag utánzata kevesebb értéket képvisel, mint a valódi. A kis mértéknek az utánzatra való átvitele motiválhatja ezeknek a szuffixumoknak a jelentését. Az *-le* képző bizonyos igék esetében rosszálló színezetű, mint pl. *squabble*, *quibble*, amelyek valami jelentéktelen dolog feletti kisstílusú vitázást jelölnek, megint mások esetében kis intenzitású, elaprózott cselekvésre utalnak, mint pl. *drizzle*, *giggle* és *wriggle* stb. Ezek a származékok is a kis mértéknek az absztrakt tartományba való metaforikus kiterjesztését sugallják.

A melléknevekhez járuló *-ish* képző a tulajdonság kisebb, megközelítő mértékét, fokát fejezi ki például a *blueish*, *greenish*, *sickish*, *youngish* vagy *coldish* stb. származékokban. Bizonyos származékokban 'némiképp hasonlít valamihez' jelentésben szerepel, mint pl. *boyish*, *brutish*, *sheepish* és *waspish* stb. Hasonló megközelítő szerepe van a számnevek esetében is, pl. *tennish* vagy azt jelenti, hogy tíz óra körül, vagy azt, hogy valaki körülbelül tíz éves. Taylor (2003: 174) nézete szerint ezek a jelentések a kicsinyítő képző elutasító, lenéző jelentéséhez kapcsolódnak, vagyis azok a dolgok, amelyek kicsik, kis jelentőséggel bírnak. A fenti példák azt sugallják, hogy a pontos érték nem fontos, valamint azt, hogy a beszélő azért mentegetőzik, mert nem tudja pontosan meghatározni a mértéket.

Úgy tűnik, hogy amint a központi jelentéstől, azaz az entitás kisebb mértékétől távolodunk, a kicsinyítő szerep kezd veszíteni jelentőségéből. Mindazonáltal a kedveskedő, familiáris színezetű használat igen gyakori, míg a lekicsinylő, rosszálló használat kisszámú példára korlátozódik, csakúgy mint a közelítő mérték vagy utánzat jelölése.

4. Összefoglalás

Annak ellenére, hogy a kicsinyítő képzők a mai angolban nem terjednek olyan mértékben, mint például a magyarban, több szempontból is indokolt a kutatásuk: amellet, hogy gazdagítják a nyelvet, sok esetben a beszélők kreativitását, érzelemlilágát és olykor egy csoporthoz való tartozását tükrözik. A tanulmány megírását továbbá az az észrevétel is motiválta, hogy a kicsinyítő képzők vizsgálata nem kap megfelelő hang-

súlyt még az olyan tekintélyes leíró angol nyelvtanokban sem, mint Quirk és társai (1985), illetve Huddleston és Pullum (2002) nyelvtana. A kicsinyítő képzők morfológiai, szemantikai, regiszterbeli és használatbeli sajátosságainak feltárásával ehhez próbáltam hozzájárulni, és mindez (reményeim szerint) segítségül szolgál mind a nyelvtanulóknak, mind a nyelvtanároknak.

Emellett arra próbáltam rávilágítani, hogy a kicsinyítő képzők látszólag összefüggéstelen jelentései között lehet kapcsolatokat felfedezni, és a kognitív irányultságú nyelvészet az, amely megfelelő elméleti háttérrel nyújt a kicsinyítő képzők jelentéseinek koherens módon történő elemzésére. A Taylor (2003) és Evans és Green (2006) által képviselt prototípus kategóriaelméletre támaszkodva azzal érveltem, hogy az angol kicsinyítő képzők a jelentések olyan kategóriáját alkotják, amelyek ugyan eltérő módon viselkednek, mégis kapcsolatba hozhatók egymással. Más szóval a kicsinyítő képzők különböző jelentéseit a központi, prototipikus jelentés, azaz az entitás kis mértéke és egy metafora/metonímia motiválja, amelynek tapasztalati alapjai vannak fogalomalkotási rendszerünkben. Ily módon a kicsinyítő képzők olyan poliszém kategóriaként foghatók fel, amelynek a különböző másodlagos jelentései (vagyis: kedveskedés, becézés, familiaritás, rosszallás, utánzat, a tulajdonság közelítő mértéke) a központi, konkrét jelentéséhez (vagyis: az alapszóhoz viszonyított kisebb mértékhez) kapcsolódnak.

IRODALOM

- Huddleston, Rodney – Geoffrey K. Pullum (2002) *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Evans, Vyvyan – Melanie Green (2006): *Cognitive Linguistics. An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Mayor, Michael (2009, szerk.): *Longman Dictionary of Contemporary English*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Onions, Charles T. (1966, szerk.): *The Oxford Dictionary of English Etymology*. Oxford: Clarendon Press.
- Országh László – Magay Tamás (1998): *Angol–magyar nagyszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Quirk, Randolph – Sidney Greenbaum – Geoffrey Leech – Jan Svartvik (1985): *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London: Longman.
- Taylor, John R. (2003): *Linguistic Categorization*. Oxford: Oxford University Press.

FORRÁSOK

- <http://www.en.wikipedia.org/wiki/Diminutive>
http://www.wapedia.mobi/en/Oxford_-er
<http://www.en.wikipedia.org/wiki/Bedder>
<http://www.en.wikipedia.org/wiki/Hypocorism>
<http://www.lycos.com/info/australian-english.html>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Macca>
http://en.wikipedia.org/wiki/GUI_widget
<http://en.wikipedia.org/wiki/Snippet>